

Interaction across
the Gulf of Bothnia
EVALUATION REPORT

Kahden puolen
Pohjanlahtea.
Svenskt i Finland -
finskt i Sverige
EVALUARINGSRAPPORT

Interaction across
the Gulf of Bothnia
EVALUATION REPORT

Kahden puolen
Pohjanlahtea.
Svenskt i Finland –
finskt i Sverige
EVALUERINGSRAPPORT

Suomen Akatemia lyhyesti

Suomen Akatemia rahoittaa korkealaatuista tieteellistä tutkimusta, toimii tieteen ja tiedepolitiikan asiantuntijana sekä vahvistaa tieteen ja tutkimustyön asemaa. Akatemia tekee vuonna 2005 rahoituspäätöksiä 200 miljoonalla eurolla. Akatemian rahoittamissa tutkimushankkeissa tehdään vuosittain noin 3 000 henkilötyövuotta. Suomen Akatemian tutkimusrahoituksessa edistetään sukupuolten tasa-arvoa ja rohkaistaan erityisesti tutkijanaisia hakemaan tutkimusvirkoja sekä määrä- ja apurahoja.

Lisää tietoa Suomen Akatemiasta on verkkosivuilla osoitteessa www.aka.fi

Finlands Akademi i korthet

Finlands Akademi har till uppgift att finansiera högklassig vetenskaplig forskning, verka som vetenskaplig och forskningspolitisk expert samt stärka vetenskapens och forskningens ställning. Finlands Akademi finansierar forskningen år över 2005 med 200 miljoner euro. Årligen utförs ca 3 000 årsverken inom projekt som finansieras av Akademin. Finlands Akademi vill genom sin finansiering främja jämställdheten mellan könen och uppmuntrar i synnerhet kvinnliga forskare att söka forskartjänster, forskningsbidrag och stipendier från Akademin.

Mer information om Finlands Akademi på adressen www.aka.fi/svenska

Academy of Finland in brief

The Academy's mission is to finance high-quality scientific research, act as a science and science policy expert and strengthen the position of science and research. In 2005 the Academy's research funding amounts to about 200 million euros. Each year Academy-funded projects account for some 3,000 person-years at universities and research institutes. In its research funding the Academy of Finland promotes gender equality. The Academy encourages in particular women researchers to apply for research posts, research appropriations and grants from the Academy.

For more information on the Academy of Finland go to www.aka.fi/eng

Layout: PixPoint ky

ISBN 951-715-535-2 (print)

ISBN 951-715-536-0 (pdf)

ISSN 0358-9153

Painopörssi Oy, Helsinki, Finland 2005

Description

Publisher	Academy of Finland	Date	29 March, 2005
Author(s)	Evaluation Panel of the Research Programme on Interaction across the Gulf of Bothnia Kari Tarkiainen, Olof Ruin, Anne Nesser, Torbjörn Eng		
Title	Research Programme on Interaction across the Gulf of Bothnia, Evaluation Report. Evalueringsrapport för forskningsprogrammet Kahden puolen Pohjanlahtea. Svenskt i Finland - finskt i Sverige		
Abstract	<p>In 2000, the Academy of Finland launched in collaboration with five other funders, i.e. the Society of Swedish Literature in Finland, the Foundation for Åbo Akademi, the Foundation for Swedish Culture in Finland, the Bank of Sweden Tercentenary Foundation and the Swedish Research Council, a jointly funded Research Programme called Interaction across the Gulf of Bothnia.</p> <p>The aim of the programme was to study the co-existence between Swedish in Finland and Finnish in Sweden, and the dependence, non-dependence, interaction and tensions between the countries - historically, today and in the future. Encouraging and promoting Finnish-Swedish research cooperation was also an aim of the programme.</p> <p>The programme ran from 2000 to 2003. In 2004 the Academy of Finland undertook together with the other funders the evaluation of this programme. A Finnish-Swedish review panel included dr. Kari Tarkiainen (Chair), professor Olof Ruin and dr. Anne Nesser, as well as dr. Torbjörn Eng as the Secretary of the panel.</p> <p>This report presents the findings and recommendations of the evaluation. The panel concluded that the programme significantly promoted Finnish-Swedish research co-operation and multidisciplinary. The report gives recommendations for the planning and implementation of future similar jointly funded multinational programmes.</p>		
Key words	research programmes, evaluation, jointly funded, interaction, identity, culture, languages, minorities		
Name and number of series	Publications of the Academy of Finland 5/05		
ISSN	0358-9153		
ISBN	Print 951-715-535-2	Pdf 951-715-536-0	
Number of pages	60		
Distributed by	Academy of Finland, POB 99, FI-00501 Helsinki, viestinta@aka.fi		
Published by	Academy of Finland		
Place and date of printing	Painopörssi, Helsinki 2005		
Other information	www.aka.fi/publications		

The research programme "interaction across the Gulf of Botnia" was implemented in 2000-2003. The aim of the programme was to study the co-existence between Swedish in Finland and Finnish in Sweden, and the dependence, non-dependence, interaction and tensions between the countries – historically, today and in the future.

This report presents the findings and recommendations of the evaluation panel. The report gives recommendations also for the planning and implementation of future similar jointly funded multi-national programmes.

Mellan åren 2000 och 2003 genomfördes forskningsprogrammet "Kahden puolen Pohjanlahtea. Svenskt i Finland – finskt i Sverige". Målet för forskningsprogrammet var att granska samexistensen mellan finskt och svenskt i Finland och Sverige samt det beroende, oberoende, den samverkan och de spänningar som finns mellan länderna i historisk perspektiv, i nutiden och framtiden.

Denna rapport presenterar utvärderingen av programmets evalueringspanel. Rapporten innehåller också rekommendationer för framtida samfinansierade program, deras planering och genomförande.

ISBN 951-715-535-2 (print)
ISBN 951-715-536-0 (pdf)
ISSN 0358-9153

Academy of Finland
P.O.Box 99, FI-00501 Helsinki, Finland
Tel. +358 9 7748 8346, Fax +358 9 7748 8372
viestinta@aka.fi
www.aka.fi/eng

Presentationsblad

Utgivare	Finlands Akademi	Datum	29.3.2005
Författare	Evalueringspanelen för forskningsprogrammet Kahden puolen Pohjanlahtea. Svenskt i Finland -finskt i Sverige. Kari Tarkiainen, Olof Ruin, Anne Nesser, Torbjörn Eng		
Titel	Research Programme on Interaction across the Gulf of Bothnia, Evaluation Report. Evalueringsrapport för forskningsprogrammet Kahden puolen Pohjanlahtea. Svenskt i Finland - finskt i Sverige		
Sammandrag	<p>År 2000 inleddes det samfinansierade forskningsprogrammet, som i Finland finansierades av Finlands Akademi, Svenska litteratursällskapet i Finland, Svenska kulturfonden, Stiftelsen för Åbo Akademi, samt i Sverige av Riksbankens Jubileumsfond och Vetenskapsrådet (tidigare Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet).</p> <p>Målet för forskningsprogrammet var att granska samexistensen mellan finskt och svenskt i Finland och Sverige samt det beroende, oberoende, den samverkan och de spänningar som finns mellan länderna i historiskt perspektiv, i nutiden och i framtiden. Med programmets hjälp önskade man också främja det finsk-svenska forskningssamarbetet.</p> <p>Programmet förverkligades under åren 2000-2003. År 2004 utfördes en evaluering av programmet. En evalueringspanel med generaldirektör Kari Tarkiainen som ordförande, professor Olof Ruin och docent Anne Nesser som medlemmar, samt FD Torbjörn Eng som sekreterare utförde evalueringen.</p> <p>Evalueringspanelen hade till uppgift att utvärdera programmet som helhet och reflektera över ett antal punkter. Panelen konstaterade, att programmet hade i hög grad bidragit till att utveckla forsknings-samarbetet mellan Finland och Sverige samt uppmuntrat multidisciplinaritet. Rapporten innehåller rekommendationer för framtida samfinansierade program, deras planering och genomförande.</p>		
Nyckelord	forskningsprogram, evaluering, samfinansiering, växelverkan, identitet, kultur, språk, minoriteter		
Seriens namn och nummer	Finlands Akademis publikationsserie 5/05		
ISSN	0358-9153		
ISBN	ISBN-nummer för bokversionen 951-715-535-2	ISBN-nummer för pdf-versionen 951-715-536-0	
Sidoantal	60		
Distributör	Finlands Akademi, PB 99, 00501 Helsingfors, viestinta@aka.fi		
Förlag	Finlands Akademi		
Tryckort och -datum	Painopörssi, Helsingfors 2005		
Övriga uppgifter	www.aka.fi/publikationer		

Kuvailulehti

Julkaisija	Suomen Akatemia	Päivämäärä 29.3.2005
Tekijä(t)	Kahden puolen Pohjanlahtea. Svenskt i Finland -finskt i Sverige -tutkimusohjelman arviointipaneeli Kari Tarkiainen, Olof Ruin, Anne Nesser, Torbjörn Eng	
Julkaisun nimi	Research Programme on Interaction across the Gulf of Bothnia, Evaluation Report. Evalueringsrapport för forskningsprogrammet Kahden puolen Pohjanlahtea. Svenskt i Finland - finskt i Sverige	
Tiivistelmä	<p>Suomen Akatemia käynnisti vuonna 2000 yhdessä viiden muun rahoittajan, Svenska litteratursällskapet i Finland, Svenska kulturfonden, Stiftelsen för Åbo Akademi, Riksbankens Jubileumsfond ja Vetenskapsrådet (ent. Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet) kanssa tutkimusohjelman Kahden puolen Pohjanlahtea. Svenskt i Finland - finskt i Sverige.</p> <p>Ohjelman tavoitteena oli tutkia suomalaisuuden ja ruotsalaisuuden rinnakkaiselo Suomessa ja Ruotsissa sekä maiden välistä riippuvuutta, rippumattomuutta, vuorovaikutusta ja keskinäisiä jännitteitä historiallisesti, nykyhetkellä ja tulevaisuudessa. Ohjelmalla haluttiin myös edistää suomalais-ruotsalaista tutkimusyhteistyötä.</p> <p>Ohjelma toteutettiin vuosina 2000-2003. Vuonna 2004 Suomen Akatemia yhdessä muiden rahoittajien kanssa suoritti ohjelman arvioinnin ja asetti arviointia varten suomalaisruotsalaisen paneelin, johon kuuluivat pääjohtaja Kari Tarkiainen (puheenjohtaja), professori Olof Ruin ja dosentti Anne Nesser. Arviointipaneelin sihteerinä toimi FT Torbjörn Eng.</p> <p>Arviointipaneelin vastattavaksi asetettiin monia tutkimusohjelmaan liittyviä kysymyksiä, joihin paneli huolellisesti paneutui. Paneeli totesi, että ohjelma edisti tehokkaasti suomalaisten ja ruotsalaisten tutkijoiden välistä yhteistyötä sekä tieteidenvälisyyttä. Raportissa esitetään myös suosituksia vastaavien yhteisrahoitteisten ohjelmien suunnittelua ja toteutusta varten.</p>	
Asiasanat	tutkimusohjelmat, loppuarviointi, yhteisrahoitteinen, vuorovaikutus, identiteetti, kulttuuri, kieli, vähemmistöt	
Julkaisusarjan nimi ja numero	Suomen Akatemian julkaisuja 5/05	
ISSN	0358-9153	
ISBN	Painetulle kirjalle annettu tunnus 951-715-535-2	Pdf-versiolle annettu tunnus 951-715-536-0
Sivumäärä	60	
Julkaisun jakaja	Suomen Akatemia, PI 99, 00501 Helsinki, viestinta@aka.fi	
Julkaisun kustantaja	Suomen Akatemia	
Painopaikka ja -aika	Painopörssi, Helsinki 2005	
Muut tiedot	www.aka.fi/julkaisut	

Contents

Introduction	9
1. The academic and scientific quality of the research program	11
2. Planning and preparation of the research program	13
3. The capability of the research program to implement its objectives	17
4. Contribution to researcher training	20
5. Collaboration and networking	21
6. Relevance and applicability of the research results	23
7. Recommendations for the future	24
Appendix 1	28
Appendix 2	29
Appendix 3	31
Appendix 4	32
Kahden puolen Pohjanlahtea. Svenskt i Finland – finskt i Sverige Evalueringssrapport	35

Innehållsförteckning

Inledning	37
1. Forskningsprogrammets akademiska och vetenskapliga kvalitet ..	39
2. Forskningsprogrammets planering och beredning	41
3. Forskningsprogrammets förmåga att implementera sina mål	45
4. Programmets bidrag till forskarträning	48
5. Samarbete och nätverksbyggande	49
6. Forskningsresultatens betydelse och applicerbarhet	51
7. Rekommendationer för framtiden	52
Appendix 1	56
Appendix 2	57
Appendix 3	59
Appendix 4	60

Introduction

The research programme "Interaction across the Gulf of Bothnia" (Kahden puolen Pohjanlahtea. Svenskt i Finland – finskt i Sverige, hereinafter abbreviated as the SVEFI programme) was implemented in 2000–2003. The overall theme of this large-scale bilateral research programme in the humanities and the social sciences has been the relationship between Sweden and Finland. The objectives according to the programme memorandum were:

- to study the interaction, cooperation, influences and tension between Sweden and Finland, covering both the past and the present,
- to study the majority/minority problems within and between these two countries,
- to study the social, psychological, pedagogical, linguistic and other processes arising from these problems,
- to promote comparative studies of Finland and Sweden and
- to promote cooperation between Swedish and Finnish researchers.¹

According to the programme memorandum, the justification of the research programme is the fact that systematic and all-encompassing scientific studies of the relationship between Sweden and Finland, which in a European context must be seen as unique, can provide valuable bases for research into relationships between other closely connected neighbouring people, groups, societies and cultures within the European regions.

The memorandum also highlights that increasing economic globalization and ongoing European integration have presented both Sweden and Finland with new challenges. How these historically, socially and culturally closely interwoven states choose to meet and solve new problems concerning politics, language, culture, economy, religion, identity, communication and integration are very important questions today and in the future. This concerns not only the countries' relationship with each other but also with the rest of Europe.

The programme was initiated in Finland in 1997, but later Swedish funding organizations also showed a willingness to participate in the continued planning and financing of this programme. The final model was determined in January 1999.

At the opening conference of the programme in Hanasaari, Finland, on 3–4 May 2000, the steering committee appointed an evaluation committee to monitor the programme during its implementation as well as to evaluate it after its completion. This committee, which was commissioned by the Academy of Finland, consisted from the start of Director-General Kari Tarkiainen (Chairman) and Professor Emeritus Olof Ruin. Both have monitored the programme and have been constantly updated and informed on its activities. In conjunction with the concluding conference of the programme in Uppsala, Sweden, on 28–29 November 2003, two more members joined the committee: Dr Anne Nesser and Dr Torbjörn Eng (secretary).

¹ Memorandum of the research programme Interaction across the Gulf of Bothnia, Academy of Finland, Helsinki 1999.

The evaluation follows the guidelines set down by the Academy of Finland. The main task of the evaluation committee was to evaluate the programme in its entirety and to consider the following points:

1. The academic and scientific quality of the research programme
2. The planning and preparation of the programme
3. Attainment of the programme's objectives
4. Its contribution to researcher training
5. Collaboration and networking
6. The applicability and relevance of the research results
7. Recommendations for the future (including arguments for these)

The evaluation committee has met six times, three times in Helsinki and three times in Stockholm. Minutes have been taken at all the meetings.

The evaluation committee has had access to the following documentation about the SVEFI programme:

- The project participants' self-evaluations
- Documents concerning the history of the programme's origins (background, organization and programme memorandum)
- Project outlines and the complete project applications as well as instructions for the same
- The minutes of the steering committee
- Ongoing reports from the coordinator regarding project activities
- Preliminary manuscripts from the four thematic volumes
- Project presentations and other such material produced within the programme
- The programme website www.abo.fi/institut/fisve-svefi/

Furthermore, programme information has been obtained through interviews that the evaluation committee carried out with the programme coordinator and with representatives of project researchers, project managers, and of funding organizations.

Through its secretary, Torbjörn Eng, the evaluation committee has produced two reports, one concerning the self-evaluations and the other the programme activities, both of which form the basis of this final report.

Evaluating a bilateral research programme in the humanities and the social sciences of this kind – which through its scientific breadth and multi-faceted research teams can only be deemed unique – has been an instructive, interesting and challenging experience.

Kari Tarkiainen, Chairman of the Evaluation Committee
Olof Ruin
Anne Nesser
Torbjörn Eng, Secretary of the Evaluation Committee

1 The academic and scientific quality of the research programme

The basic idea behind the SVEFI programme was to extensively highlight social developments in Sweden and Finland and to make comparisons between the countries. It is the many and changing perspectives, which will generate new knowledge and understanding concerning these countries' relationship with each other prior to as well as after the division of the region into two nations in 1809. Above all, it is through many and extensive, empiric studies that this has been brought about. The research has provided new insights into, as well as new perspectives on, everything from migration and the movements of refugees to how communication between merged Swedish-Finnish companies is carried out. This is where the most important scientific strength of the programme lies. There are also examples of research that has been theoretically and methodically innovative and has started to make international breakthroughs.

As the research programme has not had an overriding problem-oriented focus with common questions to be answered, it has not been possible to draw any general scientific conclusions at the programme level. The many research results generated within the framework of the programme therefore to a not insignificant extent stand for themselves.

The evaluation committee have not considered it their task to examine and evaluate the scientific value of the individual research contributions in detail. Within the committee, there is expert competence only in some of the scientific areas covered by the programme and the research results can only partly be evaluated and qualitatively compared. This will instead be the task of the research community and will probably be carried out when the research results are available.

However, by becoming familiar with the preliminary manuscripts of the four available thematic volumes, the evaluation committee has been able to examine some of the scientific outcomes of the research programme. First of all, we would like to stress that the publication of certain sections of the scientific results in this form has been valuable for several reasons. Not only has the work on the books created an important forum of collaboration for the project participants, but the thematic volumes also clearly reflect the programme research, while functioning as a valuable window for the general public, which is important for the research programme. Although the articles included in the thematic volumes are somewhat uneven in parts, especially in their form, and although it can sometimes be difficult to see the connecting thought that binds them together, it is our considered opinion that these volumes generally are of good scientific quality. Perhaps the research has been especially successful and creative when researchers from different scientific fields were gathered round a common task, for example, when linguists and historians studied and compared contemporary linguistic emancipation with that of the early 1900s.

As a whole, the project has a high level of scientific competence. More than half of the programme participants were researchers with a doctor's degree.

There is no doubt that the programme has contributed to the development of research collaboration between Finland and Sweden. This is mainly due to the fact that the project researchers of both countries have worked with similar issues. Researchers from different projects have also been able to meet and exchange thoughts and experiences through the different kinds of ongoing programme activities. Not least, the group-based activities, in particular the work on the thematic volumes, have created such contacts.

2 Planning and preparation of the research programme

In autumn 1997, the Society of Swedish Literature in Finland made a proposal to the Research Council for Culture and Society of the Academy of Finland to initiate a research programme called "Swedish in Finland – Finnish in Sweden". In February 1998, the Research Council decided to appoint a working committee to prepare a research programme with this theme.

After a proposal from the Research Council for Culture and Society of the Academy of Finland, the Board of the Academy decided on 9 June 1998 to launch a Finnish-Swedish research programme in 1999: "Interaction across the Gulf of Bothnia". At the same time, informal contacts were made with proposed Swedish funding organizations. The Bank of Sweden Tercentenary Foundation and the Swedish Council for Research in the Humanities and Social Sciences (HSFR) decided to participate in the planning of as well as in the funding of the programme. The Åbo Akademi University Foundation and Foundation for Swedish Culture in Finland also decided to provide funding for the programme.

A working committee with representatives of all the funding organizations prepared the final programme, finalized in December 1998. This was approved by the funding organizations in January 1999, after which information about the programme and directives for applicants were presented.

Applications were made in two stages. A project outline was to be submitted no later than 12 March 1999. A total of 89 project outlines were received. The 41 projects that were selected were then asked in May to submit their complete application no later than 1 September of the same year.

The project applications were evaluated by two preparatory groups. The first group, which evaluated the project outlines, included representatives of the funding organizations from both countries. Each project was evaluated by two people, whose task was to evaluate the extent to which the project fell within the objectives of the research programme, the degree of project innovation, its scientific level, the scientific level of the research group and the project's collaborative contacts. The other preparatory group, which evaluated the complete applications, consisted of panels of experts from the historical sciences, linguistics, ethnology and the social sciences and economics. The appraisal of the research groups, research plan, collaborative contacts of the projects and financial plan formed the basis for the total evaluation of the project. It was decided in November to finance 17 of the projects (see Appendix 2).

In conjunction with the launch of the research programme on 1 January 2000, a steering committee was set up. It consisted of representatives from the funding organizations (see Appendix 3). The programme coordinator, who also acted as secretary, was a member of this committee. It was the task of the coordinator to plan and design the activities of the programme. The coordinator, Nils Erik Villstrand,

Professor of Nordic History at Åbo Akademi University – who was also one of the project managers – was appointed in February 2000. Dr Christer Kuvaja, who works at the same department as Professor Villstrand, has acted as assistant coordinator, providing administrative support for the coordinator. The steering committee convened for meetings 11 times. Minutes were taken at all meetings. The task of the steering committee was to follow up the programme and provide guidance and support to the coordinator, and to take responsibility for the evaluation of the research programme.

The funding of the research programme was divided between the various contributors as follows (see also Appendix 4):

Finland	
Academy of Finland	FIM 7,500,000
Society of Swedish Literature in Finland	FIM 3,000,000
Åbo Akademi University Foundation	FIM 3,000,000
Foundation for Swedish Culture in Finland	FIM 1,500,000
Total	FIM 15,000,000
Sweden	
The Bank of Sweden Tercentenary Foundation	FIM 7,000,000
Swedish Council for Research in the Humanities and Social Sciences	FIM 7,000,000
Total	FIM 14,000,000
Total budget	FIM 29,000,000

Of this budget, FIM 1,500,000 was allocated to conferences, seminars and research information or, in other words, to the programme activities managed by the coordinator. The remaining FIM 27,500,000 was allocated to the research projects. The grants were to be distributed in equal parts during the period 2000–2002.

None of the projects received the full amount requested. In total, the 17 projects applied for FIM 37,541,000, which meant that the project budgets were financed to about 73 per cent. The reduction of grants varied greatly between the projects. Some project budgets were cut by about 50 per cent, while others were only marginally affected. It was mostly the cost of travel, material and other such costs that had to be cut in order to minimize the reduction of salaries.

It is quite clear that economic research conditions vary between the countries. Generally, this means that research is more expensive to finance in Sweden than in Finland. Furthermore, local variations within the countries can be great. The higher Swedish costs can mostly be attributed to university overheads. No real co-financing of the programme has taken place, as each country has financed its own researchers.

The reason for this is said to be the very high cost of transferring funds between the countries. Although Swedish researchers are usually more expensive to finance than the Finnish, most of the funds went to the latter, since they accounted for more than double the number of Swedish researchers. In reality, the Finns exceeded the economic limits. The problem was solved in an elegant and pragmatic manner, as the Swedish funding organizations financed most of the joint programme activities.

The most important viewpoints of the evaluation committee regarding the planning and preparation of the research programme are as follows:

- The time frame for preparation and delivery of the project outlines

It is the evaluation committee's view that the time frame for the researchers' preparation and delivery of the project outlines was too short. This most likely led to greater repercussions for the Swedish research community's possibilities to produce applications than for their Finnish counterparts, as knowledge of the existence of the programme was less widespread in Sweden and reached Swedish researchers at a later stage. This situation is probably to a certain extent illustrated by the fact that there were about twice as many Finnish applications as there were Swedish ones.

It is important that the research community has plenty of time to formulate fruitful scientific research projects. An extension of the application deadline for up to a month could have created scope for more qualified research applications without creating any considerable disadvantages for the continued planning and launching of programme. In addition, the marketing of the programme could have been improved.

- The distribution of researchers in Finland and Sweden

As some of the programme's main objectives were to make comparative studies of Sweden and Finland and to create new scientific networks between these countries, the national composition of the research groups is not unimportant. It certainly does not serve any purpose in itself to try and reach an absolute balance in the number of researchers from both countries – the quality of the research applications is definitely more important – but perhaps an attempt should have been made to achieve a better balance in the selection process. The fact that the number of Finnish participants was almost twice that of the Swedish – in some projects the Finns dominated markedly – possibly means that the Finnish research perspective has been given a more prominent role than the Swedish, and has also perhaps somewhat restricted the possibilities to build new transnational networks. The distribution of women and men does not show the same pattern, but was almost even.

- Recruiting of the programme coordinator

The evaluation committee is of the opinion that the choice of coordinator by the steering committee was a very good one. It is a good idea to choose one of the project managers who appears most likely to have very good insight into the research conditions. For example, to have selected someone without a direct connection to

the programme would have been a worse alternative, as this person could have been seen as a bureaucrat chosen from above, and would therefore experience difficulty in being accepted. The disadvantage of choosing the coordinator from among the project managers was that this person could not be selected until a decision had been made on the projects to be included in the programme. Consequently, the coordinator had far too little time to plan and initiate the programme activities.

3 The capability of the research programme to implement its objectives

As mentioned previously, the research programme has had the following overall objectives:

- to study the interaction, cooperation, influences and tension between Sweden and Finland, covering both the past and the present,
- to study the majority/minority problems within and between these two countries,
- to study the social, psychological, pedagogical, linguistic and other processes arising from these problems,
- to promote comparative studies of Finland and Sweden and
- to promote cooperation between Swedish and Finnish researchers

In addition, the importance of the general promoting of researcher exchange and researcher training was stressed.

The overall aims are kept so general that it has not been difficult for the individual research results to fall within the overall programme objectives.

The projects succeeded to a great extent in reaching their aims. However, a big problem was that the projects were faced with reductions in their original research budgets. In total, the grants were reduced from the FIM 37,5 million applied for to FIM 27,5 million. The cuts in the project budgets varied considerably, as previously mentioned. While certain projects were only marginally affected, others were cut considerably and in some cases up to 50 per cent. Consequently, revisions of the original research plan were in many cases necessary. At the same time, approximately half the projects succeeded in arranging supplementary external funding from various universities, colleges, trusts and foundations. In the cases for which accounts have been rendered, the share of supplementary funding varied between 10 per cent and 50 per cent of the total programme funding obtained. This reinforcement made it more possible for the projects to reach their original aims. The fact that some projects succeeded in attracting such support also shows, perhaps, that the external funding organizations considered the research projects – and therefore, indirectly, the research programme as well – to be of great scientific value.

Although the programme did not formulate a clear aim for promoting research training – for example, the number of dissertations to be produced – several of the individual projects did mention this in their project applications. In total, 26 dissertations plus two licentiate theses have been promised.

In spite of the financial cuts, the SVEFI programme succeeded in producing nine dissertations. It is planned that a further 24 will be completed in the years following the end of the programme (these numbers include only dissertations whose authors were salaried by the programme). In addition, two licentiate theses have been completed, and three others are being planned.

All the dissertations that were completed within the programme time frame were begun prior to the launch of the projects. This, of course, is because researcher training takes a minimum of four years, and the funding of doctoral posts within the programme lasted no more than three years. The dissertations that were initiated within the projects but have not yet been completed will have to be financed in some other way.

Even though the projects did not succeed in meeting the stated objectives in time, the outcomes must still be considered satisfactory. As a whole, the programme will have contributed to the completion of more doctoral and licentiate dissertations than was originally promised.

In this way, the programme has served two important objectives. It has not only financed the completion of the doctoral studies already started, but it has also financially supported the initiation of researcher studies expected to result in doctoral and licentiate dissertations after the completion of the programme.

Upon his appointment by the steering committee, the coordinator was given the following tasks:

- To promote the collaboration between the projects within the research programme
- To promote contacts between researchers and the exchange of information between the programme projects and the scientific community, both nationally and internationally
- In cooperation with the people responsible for the projects, to organize or assist in the organization of seminars with the goal of promoting collaboration between researchers within the programme as well as initiating collaboration with other researchers
- To be responsible for internal and external information on the programme and its outcomes (such as web pages), as well as to edit collaborative publications within the programme
- To compile statistics on the projects for the follow-up and evaluation of the programme
- To request and if necessary assist in the necessary project reporting
- To prepare the evaluation of the research programme in 2003, after the expected completion of the programme
- To maintain contacts with the funding organizations and to inform them
- To maintain contacts with the steering committee and, at regular intervals, organize meetings that the steering committee decides to hold, in addition to acting as secretary for the steering committee
- To promote the attainment of the objectives of the programme.

It cannot have been easy to be a coordinator for such an extensive research programme as this, not least because the coordinator had very little time to plan the programme activities, but also because of the difficulties connected with leading and managing an activity with so many individuals involved.

In our view, the role of the coordinator has been far too extensive, in spite of administrative support from the assistant coordinator. Outward-reaching activities should have been given more attention. However, some activities were initiated to make the programme more visible. For example, a website was created and the programme was presented at the book fairs in Gothenburg and Helsinki in 2002, but more could have been done to make the research programme more widely known to the public and the media.

Although the coordinator's way of managing activities has not been completely without criticism, the positive opinions clearly dominate. It was first and foremost the coordinator's flexible and informal management style, that many of the participants in the project found agreeable.

To sum up, the coordinator has played an important part in the success of this programme. The organization of the projects into groups as well as the early focus on the four thematic volumes have been exceptionally important for the fulfilment of the programme objectives.

All in all, it is our opinion that the coordinator has fulfilled his duties in a meritorious manner.

The coordinator also played an important role in promoting the exchange of research within the programme. By arranging frequent programme meetings at which researchers from different projects could meet and exchange experiences and ideas, he created an infrastructure for scientific exchange and the development of personal contacts.

At a programme level, three conferences were arranged at which representatives for all projects were present. The programme started with a planning conference at Hanasaari, Finland on 3–4 May 2000, and ended at a conference in Uppsala, Sweden on 28–29 November 2003. In addition, a Midway conference was held in Helsinki on 23–24 August 2001. Moreover, the project participants have had the opportunity to participate in five interim conferences. The work on the thematic volumes has also created several opportunities for the project participants to meet, discuss common problems and exchange experiences. The authors of papers in the books have met six times and the editors have had ten meetings.

Thanks to these meetings, the researchers have been able to meet face-to-face across national as well as scientific borders. The programme objective to promote transnational and multidisciplinary research has accordingly been successful. Multidisciplinary research has also benefited particularly from the fact that the programme has supported multidisciplinary projects. However, within the programme, the multidisciplinary character of the projects has varied. Some have had a broad multidisciplinary structure, while others have consisted solely of researchers from one scientific field. The experiences of the multidisciplinary project work have been good and have also resulted in many interesting research results.

4 Contribution to researcher training

The evaluation committee has established that a great deal of the programme funds was allocated for researcher training (however, it has not been possible to determine exactly how much). This is fully in line with the programme objectives. A significant number of research students, about 40, have for short or long periods had their training financed by the programme. Individually, however, there are great differences. Some project participants have had their salaries paid by the programme throughout the duration of the programme (36 months), while others have only been paid for a few months.

In addition, the programme resources have also been used to finance the sometimes neglected but nonetheless important postdoctoral education. The evaluation committee is satisfied with the fact that it has been possible to fund many postdoctoral researchers within the programme.

The distribution of senior and junior researchers (research students) in the various projects has varied but taking the programme as a whole it has been quite even, about 60 per cent senior researchers and about 40 per cent junior researchers. Some projects have clearly been dominated by senior researchers, however all projects have had at least one research student.

It has not been possible for the evaluation committee to determine in detail how project funds were distributed between junior and senior researchers and between salaries and other expenses.

5 Collaboration and networking

One of the key objectives of the programme was to promote the collaboration between researchers across national and scientific borders.

In the opinion of the evaluation committee, the programme has succeeded very well in realizing this aim. The work within the research programme has resulted in the strengthening of cooperation between Swedish and Finnish research environments. Collaboration and networking within the programme have been carried out on many levels, between individuals within the projects across national and scientific borders as well as between projects. Within the programme, collaboration has been established through the consolidation and the development of existing contacts between institutions and researchers in the two countries, but also through the creation of new networks.

The support of projects in which Swedish and Finnish researchers collaborated and which in some cases were multidisciplinary by nature created from the start conditions for collaboration across national and scientific borders. Apart from the work within the projects, the programme activities, group meetings and work with the thematic volumes further reinforced the researchers' possibilities to collaborate across borders, create contacts and build networks.

It has not been possible to determine in detail how extensive this collaboration has been, but it has varied greatly from project to project. The composition of the groups has in most cases steered contact creation across project borders. It is within the groups that most of the projects have established new cooperation networks. A few projects that were very active in establishing a network have even found partners outside these groups. It appears that the multidisciplinary projects have experienced most cross-project cooperation.

The great scientific breadth of the programme and the lack of a common problem-oriented focus may also have contributed to the fact that cooperation between some individual projects did not develop more. Several projects have obviously had difficulties in finding common ground with other projects.

Even though a majority of the researchers developed transnational and multidisciplinary research cooperation, it is also important to note that a number of projects and group of individuals were found not to have developed very extensive cooperation with researchers outside their own groups. For example, as many as about 20 per cent of the researchers (excluding the project managers) had at the very most only participated in occasional meetings at the programme level.

First and foremost, it seems that the already established researchers – such as the project managers – have strengthened existing contacts or expanded their networks. Junior researchers have not been equally diligent in establishing contacts, and within this group, a programme-related feeling of isolation was more noticeable. The under representation of the research students in the joint programme activities

is noticeable, for example in writing of the thematic volumes. The junior researchers account for 40 per cent of the participants of the programme, but they account for only about 25 per cent of the articles in the thematic volumes. These researchers have not always considered it necessary to create more contacts than those which already existed within the framework of their own project. They were often fully occupied (often under time pressure) with completing their own research work, which was often to complete their thesis.

The project participants mostly agree that the programme made it possible to cooperate and build new networks among individual researchers across national borders, which would not otherwise have been possible. Although some researchers feel that this cooperation has not provided any new insights, most of them have had positive experiences from the research cooperation. In particular, the opportunities for the exchange of thoughts, new ideas, inspiration and feedback have been valued very highly.

In research programmes as extensive as this, it is also important that there are well-functioning channels for feeding information from the project participants to the programme management. Thus it is important that the management structure is able to collect and deal with the information that is provided.

It is impossible to determine to what extent the projects cooperated with other projects outside the programme and focused on international cooperation. The information needed for evaluating this is not available. The evaluation committee has, however, established that several projects have made great efforts to disseminate their research results outside Sweden and Finland by giving papers at conferences and by publishing in international scientific journals.

It is important to note the importance of language for communication and collaboration in bilateral research programmes of this kind. Within the programme activities, the language of communication was Swedish. Even though there was certain criticism from some Finns that Swedish was taken for granted in this context, it is difficult to imagine that any other language would have worked better. While bilingualism is widespread amongst the Finnish researchers, which in itself is enriching, it is almost non-existent amongst the Swedes. We are of the opinion that English is not an appropriate alternative to Swedish, because it is difficult to find adequate English terms for social phenomena which are specifically Swedish and Finnish and because it would have also felt like a loss for the promoting of Nordic research cooperation, if this could not have taken place in a common regional language.

Finally, we have also established that the collaboration across scientific borders has often been considered more creative and scientifically developing than contacts across national borders within the same scientific discipline.

It also appears that Swedish and Finnish research environments, from individual projects to programme management, usually find it easy to collaborate. It often appears to be basic agreement on scientific and research issues. It is important to take this into consideration before planning of possible future research programmes of this kind.

6 The relevance and applicability of the research results

The SVEFI programme is important above all because it has produced new knowledge of developments in society in Finland and Sweden and of the relationship of the two countries in the past and the present. Thanks to its scientific breadth and diversity, the programme has been able to shed light on this theme from various aspects. The research programme has also created a stable basis that future research can build on.

In research programmes in the humanities and the social sciences, it is always difficult at an early stage to assess their immediate use to society and their impact on society in the long term. It often takes time for new knowledge to reach out to the public. Hopefully in the long term, the new research results of the SVEFI programme will break through, both in the social debate and in textbooks in universities, upper secondary schools and comprehensive schools. In addition, the public will be able to learn about the research results through the thematic volumes.

7 Recommendations for the future

Let us first state that, in our view, Swedish and Finnish researchers seem to cooperate well. Consequently, there is probably good reason to believe that bilateral research programmes such as the SVEFI programme will also be successful in the future. This does not mean, of course, that this research programme has been completely problem-free. Our evaluation has shown its strength and the weaknesses. We hope that these experiences will prove valuable when future research programmes are planned and implemented.

We have chosen to highlight some highly important conclusions from our evaluation of the SVEFI programme, and to recommend how similar future research programmes can be improved.

- Programme planning

Overall, the planning of the programme has worked well. The evaluation committee, however, would like to point out one essential thing that could have been done better. The time allocated to the researchers for formulating and producing project outlines was far too short. This probably had greater repercussions for the Swedish research community than for the Finnish, as information about the existence of the programme was less widespread in Sweden and reached the Swedish researchers at a later date. It is therefore very important that, when future research programmes are planned, greater importance is placed on ensuring that information regarding them reaches the research community early enough for the researchers to have time to submit their project outlines.

In our opinion, it is desirable in a bilateral research programme of this kind, where there is equal funding from both countries that an even distribution of researchers between the countries is aimed at. It is possible that the imbalance in this matter would have been less obvious if the application deadline for the project outlines had been extended.

- Programme funding

Owing to insufficient financing, the project budgets were cut on average by 25 per cent, which meant that the projects in many cases had to revise their original aims. In the opinion of the evaluation committee, it is always important that the financial resources of the research programmes correspond to the project budgets, so that original research plans can be followed. In the case of the SVEFI programme, we believe that considerable cuts in the project budgets could have been avoided if the number of research projects had been cut. This could have been done without jeopardizing the overall programme aims. Even with a small reduction in the number of projects, the programme could have achieved the desired scientific breadth and diversity.

Several of the doctoral theses will not be completed until after the programme has ended. There is a risk then that many important research results will be forgotten when the focus on the research programme is no longer as strong as before, or there is no focus at all. It is therefore desirable that the funding of future research programmes stretches over a longer period of time – say four years. Within this time frame, research students can be offered funding for their entire postgraduate education, which will lead to dissertations that is started during the programme might also be completed before it ends.

- Programme management and coordination

If bilateral and multidisciplinary research programmes of this size, involving more than 100 researchers from many different fields of scientific research are to be successful, it is very important that management and coordination work satisfactorily. It is our belief that, as a whole, the scientific and administrative management have worked well but that there is also room for improvement.

To manage and coordinate research programmes like the SVEFI programme, someone well-qualified and with wide experience is needed. If it is possible to find a person who is suitable for such a task – as was the case in the SVEFI programme – we find that it is worth recruiting the coordinator from amongst the project managers. In this way, the coordinator is well established in the core activities of the project.

For future bilateral research programmes of this size, the evaluation committee would like to emphasize the importance of creating management structures in which not all coordination tasks are necessarily assigned to one person. We consider that unified management would be preferable to split management, but that it would be advantageous if the coordinator could delegate various tasks to other people. In the case of the SVEFI programme an assistant coordinator attended to the administrative matters, but in any future programmes other tasks could also be delegated. The importance of making the public aware of the ongoing research cannot be overestimated. It would therefore be desirable that the PR function is handled by another person.

- Cooperation and communication

One of the greatest strengths of the SVEFI programme has been the cooperation established between researchers across both national and scientific borders. The collaborative structures implemented by the programme management, which promoted contacts across these borders, have been successful. Despite the extensive nature of many of the research projects, where common ground between the research tasks was not always easy to find, many researchers were involved in cross-border cooperation. More extensive cooperation would have demanded either a problem-oriented focus with general questions to be answered, or that the project mix had been made more homogenous.

Another way to improve research cooperation would be to enable research students to carry out research studies in the other country. The creation of postdoctoral posts

within the research programme reserved only for researchers from the other country could serve the same objective. Such measures could probably also improve the possibility of carrying out comparative studies of the countries, which was one of the SVEFI programme's main objectives. The evaluation committee considers that there would be added scientific value if such comparisons were carried out by one person, instead of two studying the same phenomena in their respective countries. The fact that operations would take place via the universities of the other country would increase the individual researcher's possibilities of acquiring knowledge, which would be useful for comparative studies.

It is the opinion of the evaluation committee that communication within the SVEFI programme could have been improved. Some researchers felt that adequate information on the programme activities was not provided, which led to a feeling of isolation. A research programme that aims to make the individual feel involved in the programme as a whole must create the right conditions for this. In the future, it will thus be necessary to create structures and channels for well-functioning communication and the efficient transfer of information. Such structures, like a website, were provided by the SVEFI programme, but more can be done. At a technical level, it means utilizing the continuous developments in the information technology, for example by developing and maintaining home pages. The creation of an interactive forum for discussion, where the programme participants can ask questions and solve common problems, can also contribute considerably to improved communication. It is also important that the project managers continually inform the project participants about what is happening within the programme.

At the joint meetings of the SVEFI programme, communication has been carried out in Swedish, which, on the whole, did not cause any problems. The evaluation committee consider that it is not possible to offer any general recommendations as to which language should be used in possible future bilateral research programmes. It is, however, important that the importance of language for communication between individuals is noted and discussed at the launch of each such research programme.

We feel that the half-time evaluation in the conference form that occurred in the programme was a good idea. It can provide the steering committee with valuable information that can be important for the programme management.

Thus internal communication is very important, but communication with the outside world is no less important. The importance of notifying the public about what is going on and heightening public interest in research in the humanities and the social sciences cannot be overrated. The possibility of funding future research will no doubt increase if a wide interest and commitment among the public for questions regarding the relationship between Sweden and Finland can be successfully created. Certain projects have been successful in disseminating their research results, but a more focussed marketing of the programme, as a whole would have been desirable.

It is commendable that – as in the SVEFI programme – many scientific papers were published in anthology form, making the research available to the outside world.

It is the view of the evaluation committee that this could well be a model for future research programmes to adopt and develop. At the same time, the committee would like to emphasize the importance of making the format and contents of the books suitable for the target group in question.

Appendix 1

Evaluation committee of the SVEFI programme

- **Kari Tarkiainen**, Chairman, Former Director-General of the Finnish National Archives
- **Olof Ruin**, Professor emeritus, Holder of the Lars Hierta Professorship in Political Science at Stockholm University, Former Chairman of the Swedish Council for Research in the Humanities and Social Sciences
- **Anne Nesser**, Senior Lecturer, Finnish Language and Culture Centre, Mälardalen University
- **Torbjörn Eng**, Secretary, Project Manager, The Bank of Sweden Tercentenary Foundation

Appendix 2

Projects, project managers and funding of the research programme

Forest Finns in Sweden – Migration, Colonization and Assimilation

Project Manager: Gabriel Bladh, Karlstad University

Research budget: FIM 1,8 million

Interaction and Identity: Church and Religion in Finland and Sweden 1809–1999

Project Manager: Ingvar Dahlbacka, Åbo Akademi University

Research budget: FIM 2,0 million

Cooperation and Competition. Economy, Nation-State and Swedish-Finnish Interaction

Project Manager: Riitta Hjerppe, University of Helsinki

Research budget: FIM 1,7 million

Swedish-speaking Finns in Finland and Sweden: A Geographical Study of the Changed Identity and Mobility of a Minority

Project Manager: Göran Hoppe, Uppsala University

Research budget: FIM 1,5 million

Language Emancipation in Finland and Sweden

Project Manager: Leena Huss, Uppsala University

Research budget: FIM 1,6 million

Crises, Macroeconomic Performance and Economic Policies in Finland and Sweden in the 1990s: A Comparative Approach

Project Manager: Lars Jonung, Stockholm School of Economics

Research budget: FIM 1,5 million

From Model to Threatening? Continuities and Discontinuities in Political Cultures in Finland and Sweden

Project Manager: Olli Kangas, University of Turku

Research budget: FIM 1,8 million

Finnish, Swedish or English? Internal Communication in Recently Merged Finnish-Swedish Companies

Project Manager: Helena Kangasharju, Helsinki University of Economics and Business Administration

Research budget: FIM 1,6 million

Land-use Rights along the Torneälven River

Project Manager: Kaisa Korpijaakko-Labba, University of Lapland

Research budget: FIM 1,6 million

Cities and Ideas – Urban Life in the 18th Century, and 18th Century Concepts Today

Project Manager: Lars-Folke Landgrén, University of Helsinki
Research budget: FIM 1,5 million

Ageing between Two Cultures: The Life, Health and Identity of Elderly Finnish Immigrants in Sweden and in Finland Following Their Return

Project Manager: Anneli Sarvimäki, Kuntokallio Foundation Age Institute, Centre for Gerontological Research, Helsinki
Research budget: FIM 1,5 million

Ethnicity and Gender: The Construction of Ethnic Identity and Gender in Swedish and Finnish Contexts

Project Manager: Harriet Silius, Åbo Akademi University
Research budget: FIM 1,2 million

Gothenburg – The Largest Village of the Salla Parish

Project Manager: Hanna Snellman, University of Helsinki
Research budget: FIM 1,4 million

Between Control Policy and Integration Policy – Finnish and Swedish Strategies for Internal Security during the 1900s

Project Manager: Timo Soikkanen, University of Turku
Research budget: FIM 1,5 million

Language Group, Citizenship and Local Welfare State

Project Manager: Krister Ståhlberg, Åbo Akademi University
Research budget: FIM 1,5 million

Parts of a Dialogue: Integrative and Disintegrative Powers and Processes in Sweden and Finland (1720–1860)

Project Manager: Nils Erik Villstrand, Åbo Akademi University
Research budget: FIM 1,7 million

Affinity and Asymmetry: Self-images and Images of the Other

Project Manager: Charles Westin, Stockholm University
Research budget: FIM 2,1 million

Appendix 3

Steering committee of the SVEFI programme at programme end (2003)

Akademiker, Professor Stig Strömholm, Chairman, The Bank of Sweden Tercentenary Foundation

Professor Aila Lauha, Deputy Chair, Academy of Finland

Professor Marika Tandefelt, Society of Swedish Literature in Finland

Professor Anders Jeffner, Swedish Research Council (former HSFR)

Science Adviser Eili Ervelä-Myréen, Academy of Finland

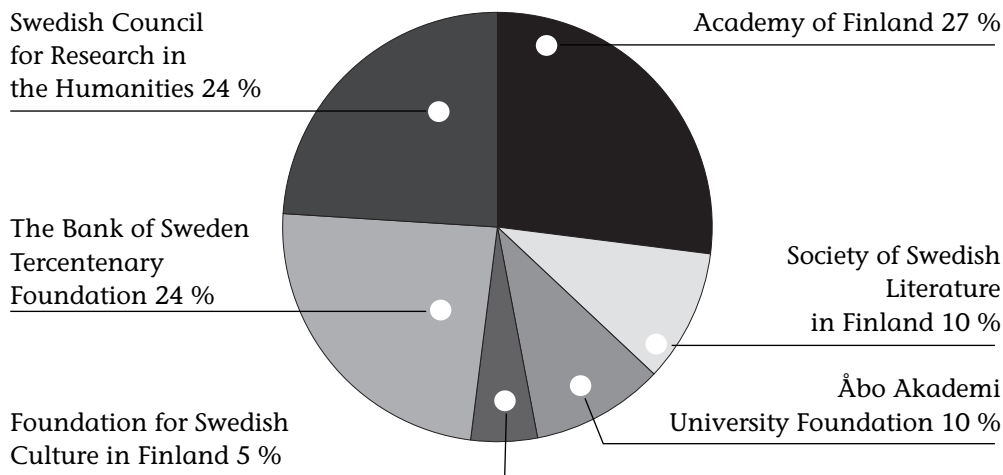
Research Director Mats Rolén, The Bank of Sweden Tercentenary Foundation

Research Secretary Torsten Augrell, Swedish Research Council (former HSFR)

Professor Nils Erik Villstrand, Programme Coordinator, Secretary, Åbo Akademi University

Appendix 4

SVEFI funding

SVEFI funding		
	M FIM	Share %
Finnish funding organisations		
Academy of Finland	7.5	25.9
Society of Swedish Literature in Finland	3	10.3
Åbo Akademi University Foundation	3	10.3
Foundation for Swedish Culture in Finland	1.5	5.2
Total	15	51.7
Swedish funding organisations		
The Bank of Sweden Tercentenary Foundation	7	24.1
Swedish Council for Research in the Humanities and Social Sciences (HSFR)	7	24.1
Total	14	48.3
Total amount	29	100.0

Kahden puolen
Pohjanlahtea.
Svenskt i Finland –
finskt i Sverige
EVALUERINGSRAPPORT

Inledning

Mellan åren 2000 och 2003 genomfördes forskningsprogrammet "Kahden puolen Pohjanlahtea. Svenskt i Finland – finskt i Sverige" (härefter förkortat SVEFI-programmet). Detta brett upplagda bilaterala humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsprogram har haft relationen Sverige-Finland som övergripande tema. Närmare bestämt har syftet enligt programpromemorian varit:

- att studera växelverkan, samverkan, påverkan, spänning mellan Sverige och Finland såväl historiskt som i nutid,
- att studera majoritet-minoritetsproblematiken inom länderna och i jämförelse länderna emellan,
- att studera de sociala, psykologiska, pedagogiska, lingvistiska och andra processer som denna problematik skapar,
- att främja jämförande studier av Finland och Sverige och
- att främja samarbetet mellan svenska och finländska forskningsmiljöer.¹

I programpromemorian motiveras relevansen av forskningsprogrammet med att systematiska och mångsidiga vetenskapliga studier av förhållandet mellan Sverige och Finland, som i ett europeiskt sammanhang måste anses unikt, kan ge värdefulla utgångspunkter för forskning om relationer mellan andra nära förbundna grannfolk, grupper, samhällen och kulturer i ett regionernas Europa.

Vidare understryks att den tilltagande ekonomiska globaliseringen tillsammans med den framväxande europeiska integrationen har ställt både Sverige och Finland inför nya utmaningar. Hur dessa historiskt, samhälleligt och kulturellt nära sammanvävda stater väljer att möta och lösa nya problem rörande politik, språk, kultur, ekonomi, religion, identitet, kommunikation och integration, är högst väsentliga samtids- och framtidsfrågor. Detta gäller i lika hög grad för ländernas relation till varandra som för deras förhållande till det övriga Europa.

Initiativet till programmet togs i Finland 1997, men efterhand visade sig också svenska finansiärer vara villiga att medverka vid den fortsatta planeringen och finansieringen av programmet. Den slutgiltiga utformningen av det fastställdes i januari 1999.

Vid programmets inledningskonferens på Hanaholmen 3–4 maj 2000 tillsatte programmets styrgrupp en evalueringsgrupp vars uppgift var att följa programmet under dess verksamhet och att utvärdera det efter dess slut. Gruppen, som har arbetat på uppdrag av Finlands Akademi, bestod från början av generaldirektör Kari Tarkiainen (ordförande) och professor emeritus Olof Ruin. Dessa båda har följt programmet och blivit kontinuerligt informerade om dess verksamhet. I samband med programmets avslutningskonferens i Uppsala 28–29 november 2003 utökades gruppen med ytterligare två personer: fil. dr Anne Nesser och fil. dr Torbjörn Eng (sekreterare).

¹ Promemoria för forskningsprogrammet Kahden puolen Pohjanlahtea. Svenskt i Finland – finskt i Sverige, Finlands Akademi, Helsinki 1999.

Utvärderingen följer de riktlinjer som slagits fast av Finlands Akademi. Evalueringsgruppens huvuduppgift har varit att utvärdera programmet som helhet och reflektera över följande punkter:

1. Forskningsprogrammets akademiska och vetenskapliga kvalitet
2. Planering och beredning av programmet
3. Uppfyllande av programmets målsättningar
4. Programmets bidrag till forskarutbildning
5. Samarbete och nätverksbyggande
6. Forskningsresultatens applicerbarhet och betydelse
7. Rekommendationer för framtiden (inklusive argument för dessa)

Evalueringsgruppen har sammanträtt vid sex tillfällen, tre gånger i Helsingfors och tre gånger i Stockholm. Samtliga sammanträden har protokollförts.

Evalueringsgruppen har haft tillgång till följande dokumentation om SVEFI-programmet:

- Projektdeltagarnas självvärderingar
- Dokumentation rörande programmets tillkomsthistoria (bakgrund, organisering och programpromemoria)
- Projektskisser och de fullständiga projektansökningarna samt anvisningar för dessa
- Styrgruppens protokoll
- Koordinators löpande rapportering om programverksamheten
- Preliminära manus till de fyra temavolymerna
- Projektpresentationer och liknande material som producerats inom programmet
- Programmets hemsida www.abo.fi/instut/fisve-svefi/

Härutöver har information om programmet erhållits genom evalueringsgruppens intervjuer med programkoordinators samt med representanter för projektforskare, projektledare och finansiärer.

Evalueringsgruppen har genom sekreteraren, Torbjörn Eng, producerat två rapporter, en rörande självvärderingarna och en om programverksamheten, vilka båda ligger till grund för denna slutrapport.

Att utvärdera ett bilateralt humanistisk-samhällsvetenskapligt forskningsprogram av den här arten, som genom sin vetenskapliga bredd och månghövdade forskarbesättning närmast framstår som unikt, har varit lika lärorikt som intressant och utmanande.

Kari Tarkiainen, evalueringsgruppens ordförande
Olof Ruin
Anne Nesser
Torbjörn Eng, evalueringsgruppens sekreterare

1 Forskningsprogrammets akademiska och vetenskapliga kvalitet

SVEFI-programmets grundidé har varit att brett belysa samhällsutvecklingen i Sverige och Finland, och att göra jämförelser mellan länderna. Det är de många och skiftande perspektiven som skall generera ny kunskap om och förståelse för ländernas relationer till varandra såväl före som efter rikssprängningen 1809. Det är framför allt genom många och omfattande empiriska undersökningar som detta åstadkommit. Forskningen har givit nya insikter och perspektiv på allt från migration och flyktingströmmar till hur kommunikationen mellan fusionerade svensk-finska företag går till. I detta ligger programmets viktigaste vetenskapliga styrka. Det finns även exempel på forskning som har varit innovativ i teoretiskt och metodologiskt avseende, och som även har börjat få internationellt genomslag.

Genom att forskningsprogrammet har saknat både ett övergripande problemorienterat fokus och gemensamma frågor som skulle besvaras, har några generella vetenskapliga slutsatser på programnivån inte kunnat dras. De många forskningsresultat som genererats inom programmets ram står därför i icke obetydlig omfattning för sig själva.

Evalueringsgruppen har inte sett som sin uppgift att i detalj granska och bedöma det vetenskapliga värdet av de enskilda forskningsbidragen. Inom gruppen finns bara expertkompetens inom några av de vetenskapliga områden som programmet täcker och därför kan inte forskningsresultaten mer än bitvis bedömas och kvalitetsmässigt jämföras. Det är i stället en uppgift tillägnad forskarsamhället och kommer förmodligen att göras när forskningsresultaten blir tillgängliga.

Genom att ta del av de preliminära manus till de fyra temavolymer som föreligger har evalueringsgruppen emellertid kunnat granska delar av forskningsprogrammets vetenskapliga produktion. Först vill vi framhålla att idén att i den här formen låta publicera valda delar av de vetenskapliga resultaten har varit värdefull av flera orsaker. Förutom att arbetet med böckerna skapat ett viktigt samarbetsforum för projektdeltagarna, ger temavolymerna en bra spegelbild av programmets forskning samtidigt som de också fungerar som ett för forskningsprogrammet viktigt fönster mot allmänheten. Trots att de ingående artiklarna bitvis är något ojämna, inte minst till formen, och att det emellanåt kan vara svårt att se den röda tråd som knyter dem samman, är dock vår samlade bedömning av böckerna att de generellt håller god vetenskaplig kvalitet. Måhända har forskningen varit särskilt framgångsrik och nydanande när forskare från olika vetenskapsområden samlats kring en gemensam uppgift, som exempelvis när lingvister och historiker studerar och jämför nutida språklig emancipation med det tidiga 1900-talets.

Projekten har överlag haft en hög vetenskaplig kompetens. Drygt hälften av programmets deltagare har varit disputerade forskare.

Utan tvekan har programmet bidragit till att utveckla forskningssamarbetet mellan Finland och Sverige. Detta har framför allt skett genom att forskare från

bägge länder inom projekten arbetat med liknande frågeställningar, men också genom att forskare från olika projekt fått möjlighet att träffas och utbyta tankar och erfarenheter genom programmets pågående verksamheter. Inte minst har den grupporienterade verksamheten, särskilt arbetet med temavolymer, skapat sådana kontaktytor.

2 Forskningsprogrammets planering och beredning

Svenska litteratursällskapet i Finland inlämnade under hösten 1997 ett förslag till Forskningsrådet för kultur och samhälle inom Finlands Akademi rörande ett forskningsprogram "Svenskt i Finland – finskt i Sverige". I februari 1998 beslöt forskningsrådet att tillsätta en arbetsgrupp för att utarbeta ett forskningsprogram med detta tema.

Efter en framställning från Forskningsrådet för kultur och samhälle inom Finlands Akademi beslutade akademins styrelse den 9 juni 1998 att under 1999 starta ett finsk-svenskt forskningsprogram "Kahden puolen Pohjanlahtea. Svenskt i Finland – finskt i Sverige". Samtidigt pågick informella kontakter med tilltänkta svenska finansiärer. Riksbankens Jubileumsfond och Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet (HSFR) beslöt att medverka i såväl den fortsatta planeringen som i finansieringen av programmet. Därutöver anslöt sig också Stiftelsen för Åbo Akademi och Svenska kulturfonden till programfinansieringen.

En arbetsgrupp med representanter för samtliga finansiärer utarbetade det slutgiltiga programmet, som låg färdigt i december 1998. Detta godkändes av finansiärerna i januari 1999, varpå information om programmet och direktiv för de sökande presenterades.

Ansökan skedde i två etapper. En projektskiss skulle inlämnas senast den 12 mars 1999. Totalt inlämnades 89 projektskisser. De 41 projekt som valdes ut för fortsatt beredning ombads i maj att inkomma med en fullständig ansökan senast den 1 september samma år.

Projektansökningarna bedömdes av två beredningsgrupper. I den första, som värderade projektskisserna, ingick representanter för finansiärerna från bägge länder. Varje projekt värderades av två personer. Dessa hade att bedöma i vilken omfattning projektet föll inom forskningsprogrammets syfte, projektets innovationsgrad, dess vetenskapliga nivå, forskargruppens vetenskapliga nivå och projektets samarbetskontakter. Den andra beredningsgruppen, som bedömde de fullständiga ansökningarna, bestod av expertpaneler inom historiska vetenskaper, språkvetenskap, etnologi samt samhällsvetenskap och ekonomi. Värderingen av forskargruppen, forskningsplanen, projektets samarbetskontakter och finansieringsplanen låg till grund för helhetsbedömningen av projektet. I november beslutades att bevilja 17 av projekten finansiering (se Appendix 2).

I samband med att forskningsprogrammet startades den 1 januari 2000 tillsattes en styrgrupp, som bestod av representanter för finansiärerna (se Appendix 3). Till gruppen hörde också programkoordinatören som fungerade som dess sekreterare. Det blev koordinatörens uppgift att planera och utforma programverksamheten. Koordinatören, professorn i nordisk historia vid Åbo Akademi Nils Erik Villstrand, som dessutom var en av programmets projektledare, tillsattes i februari 2000. Fil. dr Christer Kuvaja, verksam vid Villstrands institution, har som

koordinatorassistent fungerat som koordinators administrativa stöd. Sammanlagt hölls 11 protokollförda styrgruppsmöten. Styrgruppens uppgifter var att följa upp programmet, att handleda och stödja koordinators samt att ansvara för utvärderingen av forskningsprogrammet.

Forskningsprogrammets finansiering fördelades mellan de olika bidragsgivarna på följande sätt (se även Appendix 4).

Finland	
Finlands Akademi	7.500.000 finska mark
Svenska litteratursällskapet i Finland	3.000.000 finska mark
Stiftelsen för Åbo Akademi	3.000.000 finska mark
Svenska kulturfonden	1.500.000 finska mark
Totalt	15.000.000 finska mark
Sverige	
Riksbankens Jubileumsfond	7.000.000 finska mark
HSFR	7.000.000 finska mark
Totalt	14.000.000 finska mark
Total budget	29.000.000 finska mark

Av denna budget avsattes 1.500.000 finska mark för konferenser, seminarier och forskningsinformation eller med andra ord till den programverksamhet som leddes av koordinators. Återstoden, 27.500.000 finska mark, reserverades för själva forskningsprojekten. Anslagen skulle fördelas i lika delar under åren 2000 till 2002.

Inget av projekten erhöll till fullo begärda medel. Totalt ansökte de 17 projekten om 37.541.000 finska mark, vilket innebar att projektbudgeterna finansierades till ca. 73%. Reduktionen av anslagen varierade kraftigt mellan projekten. Vissa projektbudgetar skars ned med runt 50% medan andra bara berördes marginellt. Det var framför allt projektens kostnader för resor, material och övriga kringkostnader som fick stryka på foten, allt för att minimera reduktion av lönekostnader.

Det står helt klart att de ekonomiska villkoren för att bedriva forskning varierar mellan länderna. I regel är det förenat med högre kostnader att finansiera forskning i Sverige än i Finland. Vidare kan de lokala variationerna inom länderna vara stora. De högre svenska kostnaderna kan till stor del hänföras till universitetens overheadkostnader. Någon egentlig samfinansiering av programmet har inte skett utan varje land har finansierat sina egna forskare. Orsaken till detta förhållande sades vara de mycket stora kostnaderna som är förenade med att transferera pengar mellan länderna. Även om svenska forskare i regel är dyrare att finansiera än finländska stod ändå de sistnämnda för den största delen av programmets kostnader, eftersom de till antalet var ungefär dubbelt så många som de svenska. I praktiken

överskreds de ekonomiska ramarna på den finländska sidan. Problemet löstes lika elegant som pragmatiskt genom att svenska finansärer stod för merparten av den gemensamma programverksamheten.

Evalueringsgruppens viktigaste synpunkter beträffande planeringen och beredningen av forskningsprogrammet är de följande:

- Tid för formulering och inlämning av preliminära forskningsansökningar

Det är evalueringsgruppens bedömning att tiden för forskarna att formulera och lämna in preliminära forskningsansökningar var alltför kort. Förmodligen fick detta större följdverkningar för det svenska forskarsamhällets möjligheter att producera ansökningar än för det finländska, eftersom vetenskapen om programmets existens både var mindre spridd i Sverige och nådde de svenska forskare senare. Sannolikt är det detta förhållande som åtminstone till viss del avspeglas i det faktum att antalet finländska ansökningar var dubbelt så stort som antalet svenska.

Det är viktigt att forskarsamhället får god tid på sig att formulera vetenskapligt fruktbara forskningsuppgifter. En förlängning av ansökningstiden med uppemot en månad hade kunnat skapa utrymme för fler kvalificerade forskningsansökningar utan att detta hade varit till någon väsentlig nackdel för den fortsatta planeringen och igångsättandet av programmet. Dessutom hade marknadsföringen av programmet kunnat förbättras.

- Fördelningen av forskare mellan Finland och Sverige

Med tanke på att några av programmets mer väsentliga syften är att göra jämförande studier av Sverige och Finland och att skapa nya vetenskapliga nätverk mellan länderna, är den nationella sammansättningen av forskargruppen inte oväsentlig. Det är förvisso inget självändamål att försöka nå en absolut balans i antalet forskare från bägge länder – forskningsansökningarnas kvalitet väger definitivt tyngre – men ändå borde man under urvalsprocessen något mer ha eftersträvat jämnhet i detta avseende. Att antalet finländska deltagare var ungefär dubbelt så stort som antalet svenska – i några projekt dominerar finländarna markant – kan möjligen ha fått till effekt att finländska forskningsperspektiv har givits en mer framträdande roll än svenska och kanske också fungerat något hämmande på möjligheterna att bygga nya transnationella nätverk. Fördelningen mellan kvinnor och män uppvisar dessbättre inte samma mönster utan har i det närmaste varit helt jämn.

- Rekryteringen av programkoordinator

Evalueringsgruppen bedömer att styrgruppens val av koordinator var mycket bra. Det var klokt att välja en person ur projektledarnas skara som genom denna tillhörighet kom att ha mycket god insikt i den aktuella forskningens villkor. Att exempelvis utse en person utan direkt anknytning till programmet hade varit ett sämre alternativ då denne kunde ha uppfattats som en uppifrån utsedd byråkrat och därigenom fått svårare att bli accepterad. Nackdelen med att hämta koordinatorn

ur projektledarnas led var att denne inte kunde utses förrän beslutet om vilka projekt som skulle ingå i programmet var fattat. Nu fick koordinatören alltför kort tid på sig att planera och starta programverksamheten.

3 Forskningsprogrammets förmåga att implementera sina mål

Forskningsprogrammet har, som tidigare sagts, haft följande övergripande syften:

- att studera växelverkan, samverkan, påverkan, spänning mellan Sverige och Finland såväl historiskt som i nutid,
- att studera majoritet-minoritetsproblematiken inom länderna och i jämförelse länderna emellan,
- att studera de sociala, psykologiska, pedagogiska, lingvistiska och andra processer som denna problematik skapar,
- att främja jämförande studier av Finland och Sverige och
- att främja samarbetet mellan svenska och finländska forskningsmiljöer.

Därutöver framhålls också vikten av att generellt främja forskarutbyte och forskarutbildning.

De övergripande målen är så allmänt hållna att de enskilda forskningsresultaten inte har haft några svårigheter att falla väl innanför programmets övergripande syften.

Projekten lyckades i stor utsträckning uppnå sina egna mål. Ett stort problem var dock att projekten fick se sina ursprungliga forskningsbudgetar reducerade. Totalt minskades anslagen från ansökta 37.5 M. finska mark till 27.5 M. finska mark. Nedskärningarna av projektbudgetarna varierade, som tidigare anförts, avsevärt. Medan vissa projekt endast berördes marginellt skars andra projekt ned betydligt, i vissa fall med upp till 50%. Revideringar av den ursprungliga forskningsplanen blev därför i många fall nödvändig. Samtidigt lyckades ungefär hälften av projekten med att i mindre eller större omfattning ordna kompletterande extern finansiering alltifrån universitet och högskolor till stiftelser och fonder. I de fall som redovisats har tillskotten legat på mellan 10% och 50% av totalt erhållna programmedel. Denna förstärkning underlättade självfallet projektens möjligheter att möta sina ursprungliga mål. Att somliga projekt lyckades attrahera sådant stöd, visar kanske också att forskningsprojekten, och därmed indirekt också forskningsprogrammet, tillmättes stort vetenskapligt värde bland utomstående finansiärer.

Även om programmet inte formulerat ett tydligt mål för främjandet av forskarutbildning, t.ex. i form av ett antal producerade doktorsavhandlingar, har de enskilda projekten i flera fall gjort en sådan precisering i sina projektansökningar. Sammanlagt har 26 doktorsavhandlingar jämte 2 licentiatavhandlingar utlovats.

Trots de finansiella nedskärningarna har SVEFI-programmet lyckats producera 9 doktorsavhandlingar. Ytterligare 24 planeras bli klara åren efter programmets slut (i dessa siffror ingår endast avhandlingar vars upphovsmän erhållit lön från programmet). Härtill kommer 2 avklarade och 3 planerade licentiatavhandlingar.

Alla doktorsavhandlingar som har slutförts inom programtiden hade påbörjats innan projekten startades, vilket naturligtvis beror på att forskarutbildningen är minst fyra år och att finansieringen av doktorandtjänster inom programmet bara sträcker sig över högst tre år. De doktorsavhandlingar som påbörjats inom projekten men som ännu inte färdigställts får finansieras på annat sätt.

Även om projekten således inte lyckas möta de uppsatta målsättningarna i tid måste utfallet ändå anses tillfredställande. Totalt sett kommer programmet medverka till att fler doktors- eller licentiatavhandlingar kommer att färdigställas än vad som ursprungligen utlovades.

Programmet har därmed tjänat två viktiga syften. Dels har det finansierat slutförandet av redan påbörjade doktorandstudier, dels har det givit finansiellt stöd till att initiera forskarstudier som väntas ge frukt i form av doktors- eller licentiatavhandlingar efter det att programmet avslutats.

När koordinatören tillsattes av styrgruppen fick denne i uppdrag:

- att befrämja samarbetet mellan projekten inom forskningsprogrammet,
- att befrämja forskarkontakter och informationsutbyte mellan programmets projekt och vetenskapssamfundet både nationellt och internationellt,
- att i samverkan med de berörda projektansvariga anordna eller medverka till att det anordnades seminarier vilkas syfte var att främja samarbete mellan forskare inom programmet samt att uppnå samarbete med andra forskare,
- att ansvara för den interna och externa informationen om programmet (bl.a. www-sidor) och dess resultat samt att redigera sampublicationer inom programmet,
- att föra statistik rörande projekten för uppföljning och utvärdering av programmet,
- att infordra och vid behov medverka till erforderlig rapportering av projekten,
- att förbereda evalueringen av forskningsprogrammet år 2003 då programmet förutsattes bli avslutat,
- att upprätta kontakter med och informera finansiärerna,
- att upprätta kontakt med styrgruppen och att med jämna mellanrum svara för anordnandet av de möten styrgruppen beslutar att hålla samt att vara sekreterare för styrgruppen och
- att i övrigt befrämja att programmets mål uppnås.

Att ha varit koordinator för ett så pass omfattande forskningsprogram som detta kan inte ha varit en alldeles enkel uppgift, inte minst därför att koordinatören fick mycket kort tid på sig att planera programverksamheten, men naturligtvis också pga. de svårigheter som är förknippade med att leda och hålla ihop en verksamhet med så många individer inblandade.

Koordinatorns roll har, trots administrativt stöd från koordinatorassistenten, enligt vår bedömning varit alltför omfattande. Den utåtriktade verksamheten är ett område som hade behövt mer uppmärksamhet. En rad aktiviteter drogs igång för att synliggöra programmet: bl.a. skapades en egen web-sida och programmet

presenterades också vid bokmässorna i Göteborg och Helsingfors 2002, men mer hade kunnat göras för att göra forskningsprogrammet än mer känt för allmänhet och media.

Trots att koordinators sätt att leda verksamheten inte har varit helt fri från kritik är det helt klart de positiva omdömena som dominerar. Det är framför allt koordinators mjuka och informella ledarstil kombinerad med en personlig smidighet som tilltalat många av projektets deltagare.

Koordinatorn har sammanfattningsvis spelat en mycket viktig roll för genomförandet av programmet. Organiseringen av projekten i grupper tillsammans med den tidiga fokuseringen på arbetet med de fyra temavolymerna har varit utomordentligt viktiga åtgärder för att uppfylla programmets mål.

När vi skärskådar allt detta är det vår bedömning att koordinators skött sitt åtagande mycket förtjänstfullt.

Koordinatorn har också spelat en viktig roll för att befrämja forskningsutbyte inom programmet. Han skapade med de återkommande programmötena, där forskare från olika projekt kunde samlas och utbyta erfarenheter och tankar, en infrastruktur för vetenskapligt utbyte och utveckling av personliga kontakter.

På programnivån anordnades tre konferenser vid vilka representanter för alla projekt var närvarande. Programmet startades med en planeringskonferens på Hanaholmen 3–4 maj 2000 och avslutades med en konferens i Uppsala 28–29 november 2003. Däremellan hölls en s.k. Mittkonferens i Helsingfors 23–24 augusti 2001. Därutöver har projektdeltagarna haft möjligheter att delta i fem gruppsammanskomster s.k. mellankonferenser. Arbetet med temavolymerna har också skapat flera tillfällen för projektdeltagarna att mötas, diskutera gemensamma problem och utbyta erfarenheter. Vid sammanlagt sex tillfällen har böckernas artikelförfattare träffats och redaktörerna har mötts tio gånger.

Genom dessa sammankomster har forskare således kunna mötas såväl över nations- som vetenskapsgränserna. Programmets syfte att främja nationsöverskridande och multidisciplinär forskning har härigenom främjats. Den multidisciplinära forskningen har också särskilt gynnats av att programmet bestått av ett flertal multivetenskapliga projekt. Sett över hela programmet har dock projektens vetenskapsöverskridande karaktär varierat. Vissa har haft en bred mångvetenskaplig struktur medan andra uteslutande har bestått av forskare från ett vetenskapsområde. Erfarenheterna av projektarbeten som har varit vetenskapligt gränsöverskridande har enbart varit goda, och har också givit upphov till många intressanta forskningsresultat.

4 Programmets bidrag till forskarträning

Evalueringsgruppen kan konstatera att en betydande del av programmedlen allokerats till forskarträning (exakt hur mycket har dock inte kunnat fastställas). Detta ligger helt i linje med programmets syfte. En betydande mängd forskarstuderande, ca 40 stycken, har under kortare eller längre perioder fått sin forskarutbildning finansierad genom programmet. Det finns dock en stor variation på individnivå. Somliga projektdeltagare har fått sin lön betald av programmet under hela programtiden (36 månader) medan andra bara fått försörjning under ett fåtal månader.

Härutöver har programmets resurser också använts till att finansiera den ibland försummade, men icke desto mindre viktiga postdoktorala utbildningen. Evalueringsgruppen finner det tillfredsställande att många postdoktorala forskare har kunnat finansieras i programmets regi.

Fördelningen av seniora och juniora forskare (härmed avses forskarstuderande) mellan projekten har varierat, men sett till hela programmet har den varit tämligen jämn, ca 60 % seniora forskare och 40 procent juniora forskare. Några projekt har varit tydligt seniordominerade till sin struktur, men samtliga projekt har åtminstone haft en forskarstuderande i sina led.

Hur projektmedlen fördelats mellan juniora och seniora forskare och mellan löner och andra utgifter, har inte varit möjligt för evalueringsgruppen att i detalj fastställa.

5 Samarbete och nätverksbyggande

Ett av programmets viktigaste syften var att främja samarbete mellan forskare såväl över nations- som vetenskapsgränser.

Programmet har enligt utvärderingsgruppens mening lyckats väl i denna ambition. Arbetet inom forskningsprogrammet har resulterat i att samarbetet mellan svenska och finländska forskningsmiljöer har förstärkts. Samarbete och nätverkande inom programmet har skett på flera plan. Dels har detta förekommit mellan individer inom projekten såväl över nations- som vetenskapsgränser, dels har sådana rörelser ägt rum mellan projekten. Inom programmet har samarbete etablerats både genom att redan befintliga kontakter mellan institutioner och forskare i länderna konsoliderats och utvecklats, men också genom att nya nätverk skapats.

Genom att stödja projekt i vilka svenska och finländska forskare samverkade och som i vissa fall var multidisciplinära till sin karaktär, skapades från början förutsättningar för samarbete över nations- och vetenskapsgränserna. Förutom arbetet inom projekten kom programverksamheten, de gruppvisa sammankomsterna och arbetet med temavolymer att ytterligare förstärka möjligheterna för forskarna till gränsöverskridande samarbete, kontaktskapande och nätverksbyggande.

Omfattningen av samarbetet har inte varit möjligt att fastställa i detalj, men den har i hög grad varierat mellan projekten. Gruppsammansättningen har i de flesta fall varit styrande för kontakter över projektgränserna. Det är i grupperna de flesta projekt etablerat nya samarbetsnätverk. Ett fåtal projekt, som har varit mycket aktiva i sitt nätverksbyggande, har dock även hittat samarbetspartners utanför grupperna. Det tycks som att de multidisciplinära projekten har haft det mest omfattande projektöverskridande samarbetet.

Programmets stora vetenskapliga bredd och avsaknaden av ett gemensamt problemorienterat fokus kan i sig ha bidragit till att samarbetet mellan enskilda projekt inte blev än mer omfattande. Flera projekt har uppenbarligen haft svårt att hitta gemensamma beröringspunkter med andra projekt.

Även om en majoritet av forskarna i mer eller mindre grad utvecklat ett transnationellt och multidisciplinärt forskningssamarbete är det också värt att notera att det har funnits ett antal projekt och en grupp individer som inte utvecklat ett mer omfattande samarbete med forskare utanför den egna gruppen. Exempelvis har så många som ca 20% av forskarna (utanför projektledarnas skara) på sin höjd bara deltagit i enstaka sammankomster på programnivå.

Det tycks framför allt vara redan etablerade forskare, såsom projektledarna, som befäst redan befintliga kontakter eller utvidgat sina nätverk. Bland de juniora forskarna har kontaktskapandet inte varit lika flitigt och inom denna grupp märks också ett programrelaterat utanförskap tydligare. Underrepresentationen av forskarstuderande vid de gemensamma programaktiviteterna märks exempelvis i författandet av temavolymer. De juniora forskarna utgör ca 40% av deltagarna

i programmet, men de står bara för ca 25% av artiklarna i temavolymer. Dessa forskare har inte alltid sett något behov av att skapa fler kontaktytor än de som redan fanns inom det egna projektets ram. Ofta var de fullt sysselsatta med att, inte sällan under tidspress, klara av sin egen forskningsuppgift, vilken inte sällan var att producera en doktorsavhandling.

Det råder stor samstämmighet bland projektdeltagarna om att programmet möjliggjort ett samarbete och byggande av nya nätverk mellan enskilda forskare över nationsgränserna som annars inte skulle ha kommit till stånd. Vissa forskare anser visserligen att samarbetet inte givit några nya insikter, men de flesta har positiva erfarenheter av utbytet. Särskilt högt värderas möjligheten till tankeutbyte, nya idéer, inspiration och feedback som kontakterna med andra forskare givit.

I forskningsprogram av den här omfattningen är det också viktigt att det finns fungerande kanaler för återkoppling av information från projektdeltagarna till programledningen. Det är alltså betydelsefullt att det finns en ledningsstruktur som förmår fånga upp och hantera den information som återmatas.

I vilken omfattning projekten samarbetat med andra projekt utanför programmet och ägnat sig åt internationellt samarbete går inte att avgöra. Därtill saknas nödvändig information. Dock kan utvärderingsgruppen konstatera att flera projekt gjort betydande insatser för att sprida sina forskningsresultat utanför Sverige och Finland, såväl genom att medverka med föredrag på konferenser som genom att publicera sig i internationella vetenskapliga tidskrifter.

Det är viktigt att uppmärksamma språkets betydelse för kommunikation och samarbete inom bilaterala forskningsprogram av den här arten. Inom programverksamheten skedde kommunikationen på svenska. Även om det finns en viss kritik från finländskt håll mot att det svenska språket i detta sammanhang tagits för givet, är det svårt att se att något annat språk skulle ha fungerat bättre. Medan tvåspråkigheten är mycket väl utbredd bland de finländska forskarna, vilket i sig är berikande, är den i det närmaste obefintlig på den svenska sidan. Vi bedömer att engelskan inte är ett lämpligt alternativ till svenskan. Dels är det svårt att alltid hitta adekvata engelska uttryck till samhällsfenomen som är specifikt svenska och finländska. Dels skulle det också kännas som en förlust för främjandet av ett nordiskt forskningssamarbete om detta inte skulle kunna ske på något inomregionalt språk.

Avslutningsvis kan vi också konstatera att samarbetet över vetenskapsgränserna ofta har ansetts som mer nyskapande och vetenskapligt utvecklande än kontakterna över nationsgränserna inom det egna ämnesområdet.

Det förefaller också som att svenska och finländska forskningsmiljöer, alltifrån enskilda projekt till programledning, i regel har lätt för att samarbeta. Det tycks ofta finnas en grundläggande samsyn kring frågor som berör vetenskap och forskning. Detta är viktigt att ta fasta på inför planeringen av eventuella framtida forskningsprogram av den här arten.

6 Forskningsresultatens betydelse och applicerbarhet

SVEFI-programmets betydelse ligger främst i att ny kunskap om samhällsutvecklingen i Finland och Sverige liksom om relationerna mellan länderna såväl i historisk tid som i nutid har producerats. Programmet har genom sin vetenskapliga bredd och mångfald kunnat belysa denna tematik från en rad skilda aspekter. Forskningsprogrammet har också lagt en stabil grund som framtida forskning kan bygga vidare på.

I humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsprogram är det alltid vanskligt att på ett tidigt stadium bedöma deras omedelbara samhällsnytta och mer långtgående påverkan på samhället. Det tar ofta tid innan ny kunskap når ut till samhället. På sikt kommer förhoppningsvis forskningsresultaten från SVEFI-programmet att slå igenom både i samhällsdebatten och i undervisningslitteraturen på universitet, gymnasier och grundskolor. Genom de fyra temavolymerna kommer också allmänheten att kunna ta del av forskningsresultaten.

7 Rekommendationer för framtiden

Låt oss först konstatera, att det är vår bedömning att svenska och finländska forskare och forskningsfinansiärer tycks ha lätt för att samarbeta. Det torde därför finnas goda förutsättningar för att bilaterala forskningsprogram likt SVEFI-programmet även i framtiden kan bli framgångsrika. Det betyder självfallet inte att detta forskningsprogram har varit helt problemfritt. Vår utvärdering har visat både på programmets styrka och svagheter. Dessa erfarenheter kan förhoppningsvis bli av värde när framtida forskningsprogram skall planeras och genomföras.

Vi har valt att lyfta fram ett antal särskilt viktiga slutsatser från vår utvärdering av SVEFI-programmet och att ge rekommendationer för hur liknande framtida forskningsprogram kan förbättras.

- Programplanering

Planeringen av programmet har överlag fungerat väl. Evalueringsgruppen vill emellertid peka på en väsentlig punkt som hade kunnat göras bättre. Tiden för forskarna att formulera och producera preliminära projektansökningar var alltför kort. Förmodligen fick detta större följdverkningar för det svenska forskarsamhället än för det finländska, eftersom vetskapen om programmets existens både var mindre spridd i Sverige och nådde de svenska forskare senare. Det är därför mycket viktigt att när framtida forskningsprogram planeras stor vikt läggs både vid att säkerställa att information om forskningsprogrammet når forskarsamhället i så pass god tid att forskarna också får tillräckligt med tid att inkomma med projektansökningar.

Enligt vår mening är det önskvärt att man i ett bilateralt forskningsprogram av den här arten, där länderna samfinansierar verksamheten med lika stora belopp, eftersträvar balans i fördelningen av forskare mellan länderna. Det är möjligt att obalansen i detta avseende hade blivit mindre framträdande om ansökningstiden för de preliminära forskningsansökningarna hade förlängts.

- Programfinansiering

På grund av otillräcklig finansiering skars projektbudgetarna ned med i genomsnitt drygt 25%, vilket fick till följd att projekten i många fall fick revidera sina ursprungliga mål. Det är enligt evalueringsgruppens mening alltid eftersträvsvärt att forskningsprogrammets finansiella resurser i möjligaste mån svarar mot projektens budgetar så att ursprungliga forskningsplaner kan hållas. Vår bedömning är att man i SVEFI-programmets fall hade kunnat undvika en betydande nedskärning av projektbudgetarna om man i stället något hade reducerat antalet forskningsprojekt. Detta hade kunnat göras utan att de övergripande programmålen därmed skulle ha äventyrats. Även efter en smärre projektreducering skulle programmet ha kunnat uppnå önskad vetenskaplig bredd och variationsrikedom.

Flera av doktorsavhandlingarna kommer att färdigställas först åren efter det att programmet avslutats. Många viktiga forskningsresultat riskerar då att hamna i

skymundan, när fokus på forskningsprogrammet inte längre är lika starkt eller helt har upphört. Därför är det önskvärt att finansieringen av framtida forskningsprogram sträcker sig över något längre tid, gärna över fyra år. Inom en sådan tidsram kan forskarstuderande erbjudas finansiering av hela sin forskarutbildning, vilket leder till att doktorsavhandlingar som påbörjats under programtiden också kan avslutas inom densamma.

- Programledning och koordinering

För att bilaterala och multidisciplinära forskningsprogram av den här storleken, med över hundra forskare från en mängd olika vetenskapsområden involverade, skall bli framgångsrika, är det mycket betydelsefullt att ledning och koordinering fungerar tillfredställande. Vi bedömer att den vetenskapliga och administrativa ledningen överlag har fungerat bra, men att det också finns möjligheter till förbättringar.

För att leda och koordinera forskningsprogram av SVEFI-programmets karaktär och omfattning behövs en person som har många kvalificerade och vitt skilda egenskaper. I den mån det finns personer som är lämpliga för uppgiften, som i SVEFI-programmets fall, anser vi att det finns ett värde i att koordinatören rekryteras bland projektledarna. Koordinatören får på så sätt en tydlig förankring i programmets kärnverksamhet.

Evalueringssgruppen vill understryka betydelsen av att man i framtida bilaterala forskningsprogram av den här storleksordningen skapar ledningsstrukturer där alla koordineringsuppgifter inte nödvändigtvis koncentreras till en och samma person. Vi menar att ett samlat ledarskap vore att föredra framför ett delat, men att koordinatören med fördel skulle kunna delegera olika uppgifter till andra personer. I SVEFI-programmets fall sköttes administrativa ärenden av en koordinatörassistent, men i eventuella framtida program skulle även andra uppgifter kunna komma ifråga. Betydelsen av att göra samhället uppmärksam på den forskning som pågår kan inte nog överskattas. Därför kan det vara önskvärt att PR-funktionen handhas av en annan person.

- Samarbete och kommunikation

En av SVEFI-programmets allra viktigaste styrka har varit det samarbete mellan forskare över nations- och vetenskapsgränser som uppstått och etablerats. De samarbetsstrukturer som programledningen implementerat och som befrämjat kontakter över dessa gränser har varit framgångsrika. Trots de i många avseenden spretiga forskningsprojekten, där beröringspunkterna mellan forskningsuppgifterna inte alltid var lätta att hitta, involverades många forskare i ett gränsöverskridande samarbete. Ett än mer omfattande samarbete hade krävt ett problemorienterat fokus med gemensamma övergripande frågor som skulle besvaras eller att projektsammansättningen hade gjorts mer homogen.

Ett ytterligare sätt att förbättra forskningssamarbetet vore att göra möjliga för forskarstuderande att bedriva forskarstudier i det andra landet. Inrättandet av postdoc-tjänster inom forskningsprogrammen som enbart viks för forskare från det

andra landet skulle kunna tjäna samma syfte. Sådana åtgärder skulle förmodligen också kunna befrämja möjligheterna att göra jämförande studier av länderna, vilket var ett av SVEFI-programmets huvudsakliga syften. Det finns, menar evalueringsgruppen, ett stort vetenskapligt mervärde i att sådana komparationer utförs av en och samma person, i stället för att två personer undersöker samma fenomen i respektive länder. Genom att verka vid det andra landets lärosäten ökar den enskilde forskarens möjligheter att tillägna sig kunskaper som är till gagn för jämförande studier.

Det är evalueringsgruppens uppfattning att kommunikationen inom SVEFI-programmet skulle kunna ha förbättrats. En del forskare tycker sig ha saknat tillräcklig information om programverksamheten, vilket lett till känslor av utanförskap. Ett forskningsprogram som har ambitionen att få individerna att känna sig delaktiga i helheten måste skapa förutsättningar för detta. Därför är det i framtiden nödvändigt att bygga upp strukturer och kanaler för fungerande kommunikation och effektiv informationsöverföring. Sådana strukturer, som exempelvis en egen hemsida, har funnits inom SVEFI-programmet, men mer finns att göra. På ett tekniskt plan handlar det om att utnyttja den ständigt förändrade informationstekniken, som att utveckla och underhålla hemsidor. Att exempelvis skapa ett interaktivt diskussionsforum där programdeltagarna kan ställa frågor och lösa gemensamma problem kan väsentligt bidra till en förbättrad kommunikation. Det är också viktigt att projektledarna också fortsättningsvis informerar sina projektdeltagare om vad som försiggår i programmet.

Under SVEFI-programmets gemensamma sammankomster har man kommunicerat på svenska, vilket överlag inte orsakat några problem. Evalueringsgruppen anser det inte vara möjligt att utfärda några generella rekommendationer om vilket språk som bör användas i eventuella framtida bilaterala forskningsprogram. Dock är det viktigt att språkets betydelse för kommunikationen mellan individer uppmärksammas och diskuteras vid igångsättandet av varje sådant forskningsprogram.

Vi tycker att en halvtidsevaluering i den konferensform som förekom i programmet har varit bra. Denna kan ge styrgruppen värdefull information som kan vara betydelsefull för den fortsatta programstyrningen.

Den interna kommunikationen är således mycket betydelsefull, men minst lika viktig är kommunikationen utåt med det omgivande samhället. Betydelsen av att göra samhället uppmärksam på vad som pågår och höja det allmänna intresset för humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning av det här slaget kan knappast överskattas. Möjligheterna att allokera medel för fortsatt forskning ökar säkerligen om man lyckas skapa ett brett intresse för och samhälleligt engagemang för frågor som rör relationerna mellan Sverige och Finland. Vissa projekt har varit framgångsrika med att förmedla sina forskningsresultat, men en mer fokuserad marknadsföring av hela programmet utåt hade också varit önskvärd.

Det är berömvärdt att man som i SVEFI-programmet låter publicera många vetenskapliga artiklar i antologiform och därigenom gör forskningen tillgänglig också utanför forskarsamhället. Evalueringsgruppen menar att detta mycket väl

kan vara en modell för framtida forskningsprogram att ta efter och vidareutveckla, men vill samtidigt understryka betydelsen av att böckernas form och innehåll anpassas efter den målgrupp som man främst vänder sig till.

Appendix 1

SVEFI-programmets evalueringsgrupp

- **Kari Tarkiainen**, Ordförande, Förutvarande generaldirektör för Finlands arkivverk
- **Olof Ruin**, Professor emeritus, innehavare av Lars Hiertas professur i statsvetenskap vid Stockholms universitet, f.d. ordförande i Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet
- **Anne Nesser**, Lektor vid finskt språk- och kulturcentrum vid Mälardalens högskola
- **Torbjörn Eng**, Sekreterare, Projektledare vid Riksbankens Jubileumsfond

Appendix 2

Forskningsprogrammets projekt, projektledare och finansiering

Skogsfinnar i Sverige – migration, kolonisation och assimilation

Projektledare: Gabriel Bladh, Karlstads universitet

Forskningsbudget: 1.8 miljoner finska mark

Växelverkan och identitet. Kyrka och religion i Finland och Sverige 1809–1999

Projektledare: Ingvar Dahlbacka, Åbo Akademi

Forskningsbudget: 2.0 miljoner finska mark

Cooperation and Competition. Economy, Nation-State and Swedish-Finnish Interaction

Projektledare: Riitta Hjerppe, Helsingfors universitet

Forskningsbudget: 1.7 miljoner finska mark

Svikit sina bröders hopp och sina fäders land... Finlandssvenskt på bägge sidor av Östersjön – geografisk studie av en minoritets förändrade identitet och mobilitet

Projektledare: Göran Hoppe, Uppsala universitet

Forskningsbudget: 1.5 miljoner finska mark

Språklig emancipation i Finland och Sverige

Projektledare: Leena Huss, Uppsala universitet

Forskningsbudget: 1.6 miljoner finska mark

Crises, Macroeconomic Performance and Economic Policies in Finland and Sweden in the 1990s: A Comparative Approach

Projektledare: Lars Jonung, Handelshögskolan i Stockholm

Forskningsbudget: 1.5 miljoner finska mark

Från förebild till hotbild? Continuities and Discontinuities in Political Cultures in Finland and Sweden

Projektledare: Olli Kangas, Åbo universitet

Forskningsbudget: 1.8 miljoner finska mark

Finska, svenska eller engelska? Intern kommunikation i nyligen fusionerade finsk-svenska företag

Projektledare: Helena Kangasharju, Helsingfors handelshögskola

Forskningsbudget: 1.6 miljoner finska mark

Om jordanvändningsrättigheterna på vardera sidan om Torneälven

Projektledare: Kaisa Korpijaakko-Labba, Lapplands universitet

Forskningsbudget: 1.6 miljoner finska mark

Staden och idéerna. Det urbana i sjuttonhundratalet – och sjuttonhundratalet i nutiden

Projektledare: Lars-Folke Landgrén, Helsingfors universitet
Forskningsbudget: 1.5 miljoner finska mark

Att åldras mellan två kulturer. Äldre finländska invandrares liv, hälsa och identitet i Sverige och Finland efter återflyttandet

Projektledare: Anneli Sarvimäki, Kuntokallio Centrum för gerontologisk utbildning och forskning i Helsingfors
Forskningsbudget: 1.5 miljoner finska mark

Etnicitet och kön. Konstruktionen av etnisk identitet och kön i svenska och finländska kontexter

Projektledare: Harriet Silius, Åbo Akademi
Forskningsbudget: 1.2 miljoner finska mark

Gothenburg – The Largest Village of the Salla Parish

Projektledare: Hanna Snellman, Helsingfors universitet
Forskningsbudget: 1.4 miljoner finska mark

Mellan kontroll- och integrationspolitik – Finska och svenska strategier för att nå inre säkerhet under 1900-talet

Projektledare: Timo Soikkanen, Åbo universitet
Forskningsbudget: 1.5 miljoner finska mark

Språkgrupp, medborgarskap och lokal välfärdsstat

Projektledare: Krister Ståhlberg, Åbo Akademi
Forskningsbudget: 1.5 miljoner finska mark

Delar i dialog. Integrativa och desintegrativa krafter och processer i Sverige och Finland (1720-1860)

Projektledare: Nils Erik Villstrand, Åbo Akademi
Forskningsbudget: 1.7 miljoner finska mark

Gemenskap och asymmetri – Självbilder och bilder av den andre

Projektledare: Charles Westin, Stockholms universitet
Forskningsbudget: 2.1 miljoner finska mark

Appendix 3

SVEFI-programmets styrgrupp vid dess avslutning (2003)

Akademiker, Professor Stig Strömholm, Ordförande, Riksbankens Jubileumsfond

Professor Aila Lauha, Vice ordförande, Finlands Akademi

Professor Marika Tandefelt, Svenska litteratursällskapet i Finland

Professor Anders Jeffner, Vetenskapsrådet(tidigare HSFR)

Vetenskapssekreterare Eili Ervelä-Myréen, Finlands Akademi

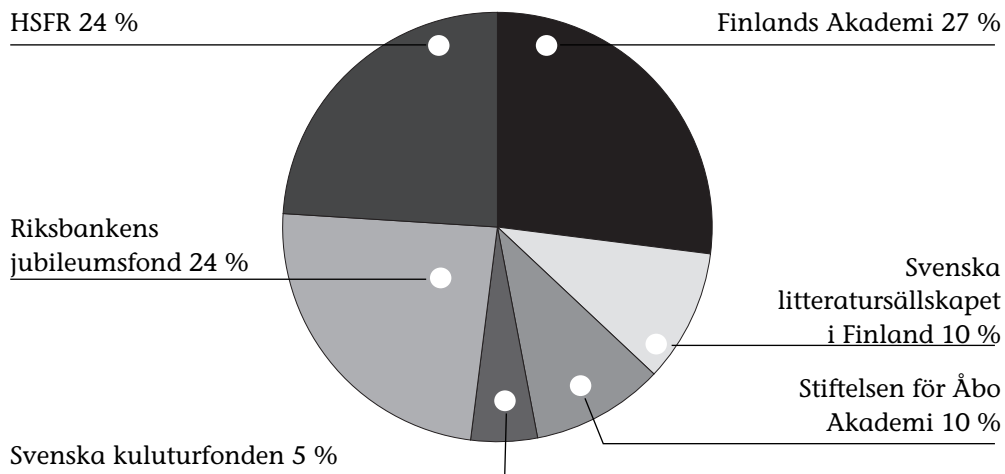
Forskningsdirektör Mats Rolén, Riksbankens Jubileumsfond

Forskningssekreterare Torsten Augrell, Vetenskapsrådet(tidigare HSFR)

Professor Nils Erik Villstrand, programkoordinator, sekreterare, Åbo Akademi

Appendix 4

SVEFI-finansiering

SVEFI-finansiering		
	M FIM	Share %
Finländska finansiärer		
Finlands Akademi	7.5	25.9
Svenska litteratursällskapet i Finland	3	10.3
Stiftelsen för Åbo Akademi	3	10.3
Svenska kultururfonden	1.5	5.2
Totalt	15	51.7
Svenska finansiärer		
Riksbankens Jubileumsfond	7	24.1
HSFR	7	24.1
Totalt	14	48.3
Summa	29	100.0